

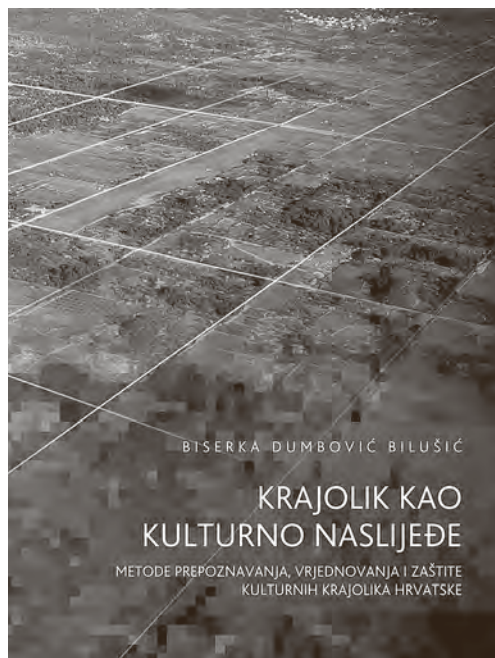
Krasanka
Majer
Jurišić

Kulturni krajolici - važan element prostornog identiteta

BISERKA BILUŠIĆ DUMBOVIĆ, *Krajolik kao kulturno naslijeđe. Metode prepoznavanja, vrjednovanja i zaštite kulturnih krajolika Hrvatske*, Zagreb: Ministarstvo kulture, 2015., 346 str.
ISBN 978-953-312-032-4

Govoreći o kulturnom krajoliku prije svega valja krenuti od određenja pojma; "kulturni krajolik" podrazumijeva one krajobrazne cjeline koje pokazuju visoki stupanj očuvanih međuodnosa prirodnih obilježja i čovjekova djelovanja kulturnog, povijesnog, umjetničkog, ekološkog i simboličkog značenja. Kao posebna vrsta kulturnog naslijeđa, kulturni krajolik uključuje i sadrži kulturna i prirodna obilježja, materijalne i nematerijalne elemente koji zajedno zahtijevaju normativnu zaštitu, a u Hrvatskoj su do sada još uvijek bile nedovoljno prepoznate i zaštićene. Upravo zbog izostanka sustavnog metodološkog pristupa, različitog razumijevanja pojma krajolika te malobrojnih istraživanja i objavljenih stručnih i znanstvenih radova, važnost ovog pojma nije bila u dovoljnoj mjeri istaknuta, ne samo razmatrajući njegovo očuvanje u cilju brige za nacionalni prostorni i kulturni identitet, već i s aspekta njegove potencijalno značajne uloge u gospodarskom razvoju.

Istraživanje Biserke Bilušić Dumbović predstavljeno u knjizi *Krajolik kao kulturno naslijeđe – metode prepoznavanja, vrjednovanja i zaštite kulturnih krajolika Hrvatske*, ponudilo je odgovore na ta pitanja. U radu su okupljeni rezultati autoričina višegodišnjeg znanstvenog rada i intenzivnog bavljenja temom krajolika. Knjiga ima preko tri stotine stranica, opremljena je brojnim ilustracijama (fotografijama, kartama,

dijagramima i tablicama), a sam tekst je popraćen iscrpnim bilješkama i relevantnom bibliografijom.

Uz uvodni tekst tema kulturnog krajolika definira se kroz sedam velikih poglavlja nudeći pri tom, uz rezultate praktičnih i teoretskih istraživanja, i prijedlog metodskog okvira i modela dokumentiranja te vrednovanja. Prvo poglavlje pod naslovom *Određenje pojmova krajolik i kulturni krajolik* okupilo je teme teoretskog definiranja pojma krajolika i

➤

Kulturni krajolik Stona, FOTO B. Dumbović Bilušić

njegovog podrijetla te vrsta, sastavnica i obilježja, kao i teme metodološkog pristupa istraživanju. U poglavlju *Pravna zaštita krajolika u Hrvatskoj i usporedba s europskim zemljama* iscrpno se daje pregled i analiza pravne i institucionalne zaštite krajolika, a poglavlje *Tipološki razvrstaj – karakterizacija krajolika* predlaže alate za stručno definiranje pojedine vrste, osvrćući se pri tom na metode i probleme istraživanja na primjeru provedene analize krajolika Žumberka.

Okosnica knjige su četvrto i peto poglavlje, koja se bave krajolikom kao vrstom kulturnog naslijeđa i njegovim vrjednovanjem. U ta dva poglavlja sustavno se obrađuju navedene teme pokrivajući sve važne elemente, od definicije kulturnog naslijeđa i određenja krajolika kao vrste kulturnog naslijeđa te razvoja koncepta kulturnog krajolika u međunarodnim poveljama, preko određivanja kategorija i vrsta kulturnih krajolika, metoda

njegova prepoznavanja i dokumentiranja, definiranja vrijednosti kulturnog krajolika i metoda vrednovanja zajedno s uspostavljanjem kriterija i prijedlogom modela na primjeru Žumberka, do izrade prijedloga vrsta kulturnih krajolika u Hrvatskoj: vidljivo oblikovani krajolici (perivoji, parkovi, vrtovi, arboretumi i sl.); povijesni ruralni i poljodjelski krajolici; povijesni urbani krajolici; povijesni industrijski krajolici; krajolici utvrda; krajolici svetih mjesta – sakralni krajolici; krajolici posebnih povezanosti – asocijativni krajolici; krajolici povijesnih prometnica (cesta, putova i željeznica); povijesni krajolici mora; te krajolici arheoloških područja. Slijedi poglavlje naslovljeno *Sustav i metode zaštite kulturnog krajolika* u kojem se raspravlja o postojećem međunarodnom sustavu zaštite (organizacijama, međunarodnim poveljama i aktualnim primjerima),

načelima i ciljevima zaštite, planiranju te praćenju predloženih mjera kroz nužno definiranu politiku i strategiju upravljanja kulturnim krajolikom, metodama zaštite (konzervacije i održavanja te obnove, prilagodbe i oporavka) i prijedlogu zaštite kulturnog krajolika u Hrvatskoj. Rezultati provedenih istraživanja predstavljaju polazište za sva buduća istraživanja krajolika u Hrvatskoj, pripremu Registra kulturnih krajolika Hrvatske, izradu pravilnika i naputaka za njihovo prepoznavanje, vrednovanje i zaštitu, pripremu standarda i kriterija za metodu tipološkog razvrstavanja – karakterizacije kulturnih krajolika Hrvatske te izradu specijalističkog atlasa koji bi se nadovezao na postojeće europske programe.

Budući da je cilj zaštite karaktera i vrijednosti krajolika održavati, obnavljati i poboljšati njegove kulturne i prirodne

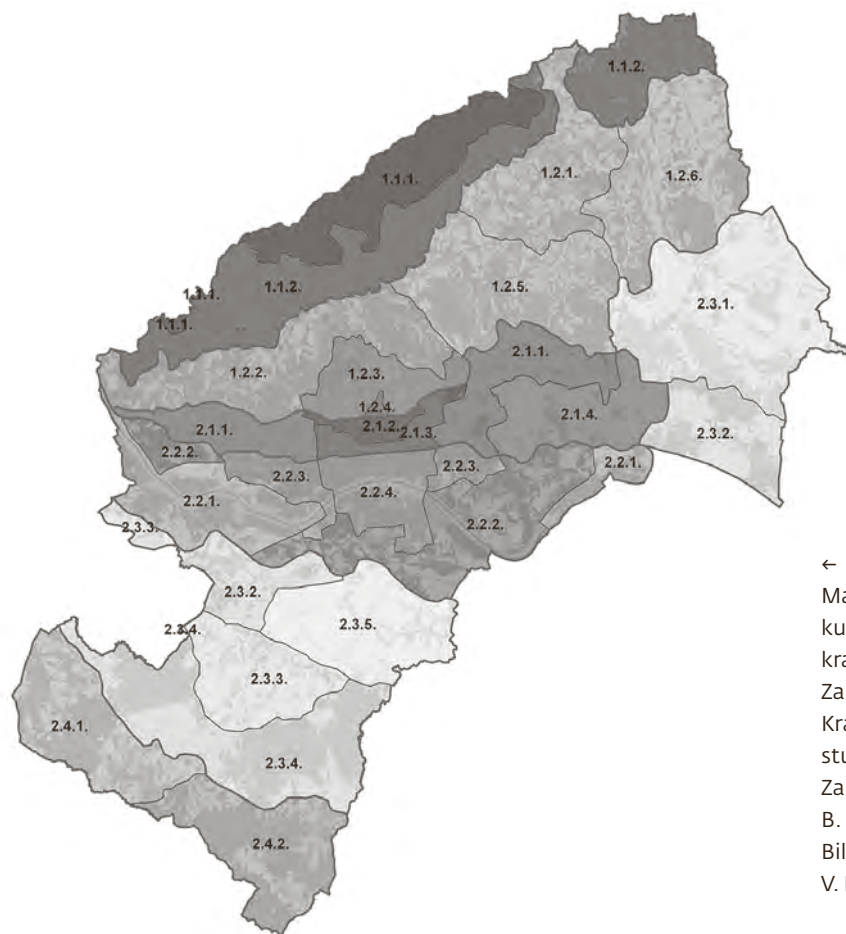
vrijednosti, posljednje se poglavlje knjige bavi izazovima očuvanja i održivog razvoja krajolika. Posebno se ističe potreba uvažavanja svih zahvata u prostoru, pri čemu unošenje novih elemenata i struktura mora biti primjereno njegovom karakteru i kulturnom značaju; također se naglašava da je u procese upravljanja, uz integralni pristup, svakako važno uključiti i lokalnu zajednicu.

Kulturni krajolici su vrlo složen dio naše baštine i stoga će rad predstavljen u ovoj knjizi svakako doprinijeti širenju spoznaja o njihovim vrijednostima (prije svega se to odnosi na prostorno, sveobuhvatno sagledavanje svih sastavnih dijelova krajolika, njihovo objektivno ocjenjivanje i znanstveno utemeljenu valorizaciju), pripomoći uspostavljanju metodologije prepoznavanja i tipološkog razvrstavanja te ponuditi pretpostavke i smjernice za

▼

Kulturni krajolik Velikog Tabora, Foto B. Dumbović Bilušić

←
 Mapa tipova
 kulturnih
 krajolika grada
 Zagreba, iz
 Krajobrazne
 studije Grada
 Zagreba, AUTORI
 B. Dumbović
 Bilušić, V. Koščak,
 V. Kušan

primjereno očuvanje. Nadalje, kako se i do sada već pokazalo, značajno je promovirati primjere dobre prakse koji doprinose aktualizaciji samog pojma kulturnog krajolika te ujedno predstavljaju vidljive i jasne modele brige i zaštite.

Knjiga Biserke Bilušić Dumbović *Krajolik kao kulturno naslijeđe* predstavlja kompendij znanja i iskustva bavljenja temom kulturnog krajolika i svakako će biti putokaz stručnjacima koji će nastaviti

daljnja istraživanja, ne samo u konzervatorskoj struci, već i drugim strukama povezanim uz zaštitu naše kulturne baštine te u urbanizmu i pejzažnoj arhitekturi. Budući je svaka vrsta baštine neraskidivo vezana s krajolikom u kojoj je nastala, važnost njegovog očuvanja je neupitna, a tako i mogući odgovori na pitanje njegovog održivog razvoja i zaštite. x